

Protocol dalla seduta dil cussegl da vischnaunca dils 26 da mars 2026 allas 20.00 uras ell'aula dalla casa da scola a Breil

Presenza:	12 commembers dil cussegl, in suppleant cun dretg da votar
Perstgisas:	Werner Vincenz, commemeber dil cussegl da vischnaunca Sonja Tenner-Alig, Breil, commembra dalla cumissiun da gestiun
Hosps:	2 persunas
Cumissiun da gestiun:	Andreas Cadonau, Vuorz Daniel Jörg, Breil
Substituts presents:	Patrick Albrecht, Dardin Ivan Muoth, Breil (dretg da votar) Ermano Tuor, Danis Cedric Spescha, Andiastr Robert Veraguth, Vuorz
Representants dalla suprastonza:	Roman Flepp, president communal Adrian Bergamin, genau Heini Hunger, genau Ramon Schmed, genau Pascal Spescha, genau
Presidi:	Rolf Sgier, president dil cussegl
Actuar:	Simon Collenberg, canzlist

Tractandas:

1. Approbaziun dil protocol dalla seduta dil cussegl dils 30 da schaner 2026
2. Elecziun da differentas cumissiuns (2026 – 2029)
  - a) cumissiun da baghegiar
  - b) cumissiun lavur da giuventetgna
  - c) cumissiun da meglieraziun
3. Tractaziun ed approbaziun digl alzament dil pensum dil menader da scola
4. Tractaziun dil credit d'impegn pil tschaler da schurmetg a Breil
5. Orientaziun davart il rapport giuridic en connex cun las elecziuns communalas dils 15 da zercladur 2025
6. Orientaziun davart il stan dall'organisaziun communal
7. Elecziun d'ina cumissiun per il project nova organisaziun communal
8. Orientaziun – niev biro electoral
9. Varia

Beinvegni ed avertura

Rolf Sgier, president dil cussegl da vischnaunca, arva la secunda radunonza en la nova perioda d'uffeci e fa a tuts in cordial beinvegni.

1. Approbaziun dil protocol dalla seduta dil cussegl dils 30 da schaner 2026

Il protocol ei vegnius tarmess tier allas cusseglieras ed a tuts cusseglers. Il president dil cussegl suttametta quel alla discussiun. Ei dat aunc in pintga adattaziun tier il protocol. Silsunter vegn il protocol approbaus unanimamein.

2. Elecziun da differentas cumissiuns (2026-2029)

a) cumissiun da baghegiar

La suprastonza fa la suandonta proposta per la cumissiun da baghegiar:

Silvan Montalta, Breil-vitg, commember

Votaziun:

Il cussegl da vischnaunca elegia unanimamein Silvan Montalta, Breil-vitg, sco commember ella cumissiun da baghegiar.

b) cumissiun lavur da giuventetgna

La suprastonza fa las suandontas propostas per la cumissiun lavur da giuventetgna:

Melanie Carigiet, Dardin

Annadora Friberg, Danis

Votaziun:

Il cussegl da vischnaunca elegia cun 12 vuschs Melanie Carigiet, Dardin, ed Annadora Friberg, Danis, ella cumissiun lavur da giuventetgna.

c) cumissiun da meglieraziun

La suprastonza fa la suandonta proposta per la cumissiun da meglieraziun:

Heini Hunger, Vuorz

Votaziun:

Il cussegl da vischnaunca elegia unanimamein Heini Hunger, Vuorz, ella cumissiun da meglieraziun.

In commember dil cussegl da vischnaunca fa attents ch'ei manca aunc ina persuna per la cumissiun biblioteca.

La suprastonza communal pren encunter questa supplica.

3. Tractaziun ed approbaziun digl alzament dil pensum dil menader da scola

Pascal Spescha, gerau da scola, presenta la fatschenta:

Il pensum da lavur dil meinascola ei carschius e las pretensiuns han medemamein priu tier. L'organisaziun dalla scola daventa adina pli voluminusa e complexa. Il meinascola meina oz dapli persunal e ha aschia dapli lavur en quei rom.

Ils cass specials ch'ein da tractar, seigi quei scolars/scolaras, geniturs ni personas d'instrucziun – daventan adina pli numerus, intensivs e complexs. Pliras personas dil fatg ein involucadas. Ultra da quei ein las lavurs administrativas carschidas.

En connex cul pensum dil meinascola eisi explicit da menziunar ch'il pensum ei restaus tuttina, schegie che pliras incaricas ein vegnidas vitier ils davos onns. Cheutier s'audan denter auter la meisa da miezdi e l'organisaziun dils transports cugl auto da posta. Gia avon ch'ils affons da Vuorz ed Andiaast mavan a Breil a scola, aveva il menader da scola in pensum da 60%. Sch'ins cumpareglia siu pensum cun autras scolas savein nus constatar ch'el ei plitost sutdotaus.

Discussiun:

Il cussegl meina ina viva discussiun.

Il cussegl da vischnaunca discussiunescha davart pliras tematicas en connex cul meinascola. Denter auter setschenta la damonda eifer il cussegl, sch'il meinascola dat giu sia ulteriura piazza a Trun. La suprastanza confirmescha che quei ei il cass. Ultra da quei vegn il surpli dils cuosts en connex cugl augment dil pensum tematisaus. En quei connex fa la suprastanza communal attents sin la scala da pagas cantunala, nua che la paga ei stipulada.

Medemamein vegn discussiunau sur dalla lavur dil meinascola, la quala ei fetg gronda e vasta. Il meinascola vegn zuar sustenius dad entginas persunas d'instrucziun che coordineschan certas sesidas e lavurs sco era entgins projects, per exempel tier la presentaziun da Nadal, en las duas casas da scola. La lavur gronda e complexa schai denton tier il meinascola. Sin fundament dallas differentas leschas ha quella lavur priu tier. La lavur principala dil meinascola ei da sliigar problems urgents sco era da sviluppar vinavon la scola. En quei connex eisi era da trer en consideraziun ch'il meinascola ei responsabels per duas casas da scolas.

El rom dalla discussiun menziunescha il gerau Ramon Schmed che la cefra dils scolars seigi carschida sin 170 tochen 180, in toc dapli en cumparegliaziun cun las cefras avon la fusiun. Vinavon declara el, ch'il meinascola hagi era dad organisar ils transports e la meisa da miezdi. Ultra da quei explichescha Pascal Spescha, gerau pil scolaresser, ch'il pensum dil menader da scola ei in punct impurtont a vesta dil futur, cura che la vischnaunca ha dad occupar quella impurtonta posiziun da cader da niev. Vinavon fa el attents, ch'ei detti numnadamein paucas persunas qualificadas per talas piazzas eifer nossa regiun – in pensum da lavur attractiv seigi consequentamein indispensabels.

Votaziun:

Il cussegl da vischnaunca decida cun 10 vuschs encunter 3 vuschs dad augmentar il pensum dil menader da scola naven da 60% sin 80% naven dil proxim onn da scola 2026/27 (1. d'uost 2026).

4. Tractaziun dil credit d'impegn pil tschaler da schurmetg a Breil

Ramon Schmed, gerau, presenta la tractanda:

Il tschaler da schurmetg ei dapi igl onn 1977 en funcziun. Da niev vegn tal baghegius entuorn en in refugi public. 261 persunas han plaz el niev refugi.

Sin fundament dalla lescha federala davart la protecziun dalla populaziun e davart la protecziun civila ei la vischnaunca obligada da metter a disposiziun plazz pil refugi public. Pil mument ha la vischnaunca numnadamein buca avunda plazz.

Il project ei vegnius approbaus digl Uffeci da militar e protecziun civila. Ils cuosts totals muntan a frs. 274'000.-.

Discussiun:

Il cussegl da vischnaunca discussiunescha cuort davart il project. Denter auter damonda in cusseglier, schebein la vischnaunca ha l'intenziun da schar a tscheins il tschaler cun ils letgs a camps. Medemamein damonda el, sche la suprastanza hagi fatg in calcul dils cuosts pil manteniment. Ultra da quei sedat la damonda eifer il cussegl, tgei ch'ei cumpriu els cuosts da frs. 274'000.-.

Roman Flepp, president communal, orientescha che la finamira principala seigi da cuvierer il deficit da plazz ed aschia ademplir las pretensiuns dallas leschas vertentas. Medemamein declara el, che la vischnaunca hagi buca elaborau in calcul da cuosts pil manteniment. Genau Ramon Schmed menziunescha, ch'ils cuosts totals da frs. 274'000.- cumpeglian las mesiras per baghegiar entuorn il local sco era l'installaziun dils plazz pil refugi public.

Votaziun:

Il cussegl da vischnaunca conceda unanimamein in credit d'impegn ella summa da frs. 274'000.- (rundau si) per la midada d'utilisaziun tier il tschaler da schurmetg, situaus tier la scola a Breil.

La fatschenta vegn suttamessa al referendum facultativ (art 21 constituziun communal).

5. Orientaziun davart il rapport giuridic en connex cun las elecziuns communalas dils 15 da zercladur 2025

Andreas Cadonau, president dalla cumissiun da gestiun e quen, orientescha davart il rapport giuridic en connex cun las elecziuns communalas dils 15 da zercladur 2025:

Igl ei impurtont ch'il rapport ei sin meisa. Nus essan dil meini ch'ei seigi iu empau ditg. Per la cumissiun da gestiun eis ei decisiv ch'ei dat negins dubis davart il resultat da votaziun dil zercladur vargau.

Ina semeglionta situaziun e discussiun astga ei buca pli dar. Sco vus saveis far persenn, ei la suprastanza pronta da prender a mauns la tematica per impedir egl avegnir talas situaziuns. L'entira situaziun ei stada per tut ils pertuccai malemperneivla, emoziunala e pretensiusa. Tut ils pertuccai ed involvai han anflau in consens en quella situaziun. Quei ei in fatg ch'ins astga valetar ord vesta positiva.

All'entschatta havein nus giu annunziau in recuors dil dretg statal. Sin cussegliazion giuridica che quei seigi il falliu instrument, essan sedecidi per schar examinar la situaziun dad in giurist. Il resultat ei ussa avon maun. Sch'ei dat la damonda, daco che buca igl entir rapport vegn publicaus, prendin nus suantondamein posiziun:

Las duas personas principalas lavuran oz buca pli sin canzlia ed ein engaschadas autruisa. Era ord vesta dalla protecziun dil dretg personal dils pertuccai fa ei pauc senn da l'antschar ina discussiun ellas medias. Pigl gl'auter havein nus sco vischnaunca da dumignar dabia sfidas futuras ed ei vala la peina da drizzar l'egliada egl avegnir.

6. Orientaziun davart il stan dall'organisaziun communal

Fabian Collenberg e Tino Zanetti da Curia presentan il project pil svilup dall'organisaziun communal.

Sin incarica dalla suprastanza communal han els analisau l'organisaziun communal, quei era sebasond sin las experientschas che Fabian Collenberg, ha astgau rimnar sco canzlist ad interim durent las jamnas vargadas.

Fabian Collenberg, cusseglader da vischnauncas tier Curia, presenta la tractanda: Jeu sun staus engaschus tier l'administraziun communal e sai sulettamein giudicar quella part dall'organisaziun communal. Jeu hai astgau constatar che las collaboraturas ed ils collaboratur dall'administraziun communal han gronda savida e bia experientscha sin lur camp da lavur. Las lavurs da mintgadi funcziuneschan fetg bein. Las collaboraturas han ina gronda identificaziun cun la patruna da lavur. Medemamein regia ei in fetg bien clima da lavur.

A vosta da l'organisaziun communal fa Fabian Collenberg attents sin ils suandonts puncts:

- Il president communal ha da menar bia personas sin nivel operativ.
- La suprastanza communal surpren bia lavur operativa.
- Ils menaders operativs disponan da paucas ni neginas cumpetenzas.
- Ei manca in reglament da personal sco era in concept pil management da personal.
- Ils process da lavur ein per part aunc fetg analogs. Cun l'introducziun dil sistem Dialog ha l'administraziun lantschau ils emprems pass el rom dalla digitalisaziun.
- Ei manca in sistem da controlling (IKS) sco era las documentaziuns tier ils process da lavur.
- La lescha da finanzas vegn buc messa entuorn correctamein (pratica da credits eav.).
- La substituziun ei era in tematica, cun la quala l'administraziun ha da s'occupar. En ina tala organisaziun eisi buca pusseivel da substituir mintga process, denton eisi necessari e prudent da reglar la substituziun tier las impurtontas lavurs per cheutras sminuir certas rescas.

Jeu vi denton aunc inagada menziunar explicit che l'organisaziun communal funcziunescha bein – ei vala denton la peina da sviluppar vinavon ella. Ei dat duas tematicas arisguard il svilup. Tier l'emprema s'auda la definiziun dalla direcziun da vischnaunca e dalla repartiziun dils pensums sco era l'elaboraziun dils carnets da pensums e la stipulaziun da cumpetenzas e dallas substituziuns. Ultra da quei eisi necessari dad elavurar ina lescha da personal e da reveder la lescha da salarisaziun.

Tier la secunda tematica s'audan ils process e la digitalisaziun. L'intenziun ei da baghegiar si in sistem digital per administrar contracts e datas sco era per collaborar cun autras autoritads a moda electronica. Cheutier s'audan era las suandontas lavurs: l'introducziun d'in sistem IKS, l'elavuraziun da documentaziuns sco era las differentas mesiras en connex cun l'applicaziun dalla lescha da finanzas cantunala.

Tier l'analisa dil svilup setschentan las suandontas damondas:

Sa cun ina nova organisaziun ed adattaziun da cumpetenzas:

- l'efficienza vegnir augmentada?
- la repartiziun dalla lavur denter scalem strategic ed operativ vegnir migliurada?
- la situaziun da substituziun vegnir migliurada?

Fabian Collenberg muossa al cussegl da vischnaunca divers models d'organisaziun renconuschi sco exempels pil svilup dall'organisaziun communal.

El declara alla fin dalla presentaziun che la suprastanza communal seigi l'autoridad politica-strategica dalla vischnaunca. Consequentamein duess ella saver seconcentrar sin lavur strategica e politica. Oz sefatschenta ella savens cun fatgs operativs.

7. Elecziun d'ina cumissiun per il project nova organisaziun communal

Discussiun:

Rolf Sgier e Pieder Blumenthal ein sedeclarai promts da far part alla cumissiun.

Luzi Pfister, cusseglier, declara ch'el vegli quella gada buca far part alla cumissiun. El seigi gia staus activs en differentas cumissiuns e hagi fatg part a plirs gremis durant ils davos 40 onns. El giavischa ch'ina autra persona fa part a questa cumissiun. El motivescha las cusseglieras ed ils cussegliers da s'engaschar. Quei seigi ina buna pusseivladad da prender d'enconuscher la vischnaunca sco tala.

Il cussegl da vischnaunca discussiunescha davart il spazi, sur il qual il project serestrenscha. Medemamein damonda ina cussegliera, tgei cuosts che seresultan eifer il project.

Arisguard il temps dil project declara Fabian Collenberg che quei seigi grev da definir a caschun da questa seduta. Quei dependa tenor el era intec dallas damondas che seresultan eifer il project.

Roman Flepp, president communal, menziunescha che l'emprema fasa dil project cuosta rodund frs. 30'000.-. Vinavon declara el, che la finamira seigi da suttametter al cussegl suenter la pausa da stad ina varianta respectivamein in sboz elavurau dalla cumissiun. Ultra da quei vegn discussiunau davart la cumposiziun ed il pensum dalla cumissiun sco era davart l'impurtonza dil svilup dall'organisaziun communal.

In cusseglier explichescha ch'ei corrispundi buc al temps dad oz ch'in gerau seigi engaschus en in pensum da 20% tochen 30% sper sia lavur principala. Medemamein fa el attents il cussegl vischnaunca che la suprastanza communal duessi daver s'occupar cun caussas sin camp strategic, quei ch'ei oz bia memia pauc il cass.

Ord las retschas dil cussegl da vischnaunca semettan Christian Friberg e Angela Gulli a disposiziun per la cumissiun.

Votaziun:

Il cussegl da vischnaunca elegia unanimamein las suandontas personas ella cumissiun per il project nova organisaziun communal:

- **Roman Flepp, president communal**
- **Simon Collenberg, canzlist communal**
- **Rolf Sgier, president dil cussegl da vischnaunca**
- **Pieder Blumenthal, vice-president dil cussegl da vischnaunca**
- **Angela Gulli, commembra dil cussegl da vischnaunca**
- **Christian Friberg, commember dil cussegl da vischnaunca**

Accumpignament: Fabian Collenberg e Tino Zanetti da Curia

8. Orientaziun – niev biro electoral

Simon Collenberg, canzlist communal informescha davart la nova cumposiziun dil biro electoral:

La suprastanza communal ha decidiu a caschun dalla seduta dils 24 da fevrer 2026 davart la nova cumposiziun dil biro electoral sebasond sin lescha da votaziuns ed elecziuns. En quei connex ha la suprastanza fatg entginas adattaziuns.

Sco presidenta dil biro electoral ei Marianne Ventira e sco actuar Simon Collenberg vegni elegi. Da niev fa silmeins ina persuna neutrala part al biro electoral e segida tier las dumbraziuns dallas vuschs. El rom dallas votaziuns ein in u l'auter commember dil cussegl da vischnaunca mintgamai responsabels d'ir cun l'urna els differents loghens sin intschess communal.

En connex cun las votaziuns (far si cuviartas, dumbraziuns) vegn mess fetg gronda prioritad silla controlla da quater egls e che las leschas vertentas arisguard votaziuns ed elecziuns vegnan tenidas en.

A caschun dallas votaziuns dil mars 2026 ei il biro staus l'emprema gada en funcziun. Las lavurs en connex cullas votaziuns han funcziunau fetg bein. En quei connex in grond engraziament a tuts che han segidau sin ina u l'autra moda.

L'organisaziun dils gidonters per las votaziuns succeda entras Marianne Ventira, presidenta dil biro electoral. Ella vegn a contactar ina u l'autra persuna dil cussegl da vischnaunca per ir cun l'urna. Ei basegna mintgamai 8 gidonters dil cussegl per mintga di da votaziuns e/ni elecziuns.

9. Varia

Roman Flepp, president communal, orientescha davart ils suandonts puncts:

Pendicularas da Breil

La situaziun finanziaria dallas pendicularas ei seriosa. Il schliet unviern ha buca grad gidau. L'entschatta avrel ha liug la proxima seduta dil cussegl d'administraziun. En quella seduta vegnan propostas digl acziunari principal "anavon" presentadas e discussiunadas. Ord nossa vesta eisi clar, che las finanzas ston vegnir stabilisadas en in emprer pass. Silsuenter san ins en in proxim pass tschintschar davart las pli grondas investiziuns. Nus supplichein per capientscha, che nus savein uss buca prender posiziun tier questa tematica. Gerau Adrian Bergamin ed jeu semettin en cun tutta forza pils interess dalla vischnaunca. Quei ei era nossa obligaziun. La finala decida la populaziun davart ina proposta. Cun quels plaid vi jeu engraziar per vossa confidanza.

Via da colligiazun

Pass 1: Procedura d'expropriaziun

La via da colligiazun entra ella proxima fasa. En in emprer pass stuein nus acquistar las parts da terren sin las qualas la via vegn baghegiada. Nus havein fatg offertas als proprietaris per quellas parts. Ils proprietaris han la pusseivladad d'acceptar ni refusar l'offerta. En cass d'in refus vegn il cantun activs e fixescha in prezi. Il terren vegn expropriaus e va vi en possess dalla vischnaunca. Igl ei mo ina causa dil temps entochen ch'il sulom dalla via s'auda alla vischnaunca e tochen che la via sa vegnir baghegiada.

Pass 2: Damonda da baghegiar

Parallelmein luvrein nus vid la preparaziun dalla damonda da baghegiar. Quei project ei complex e quei pass drova era siu temps. Nus quintein ch'ei seigi pusseivel dad entscheiver cun la construcziun sil pli baul igl atun 2026 ni la primavera 2027.

16 d'avrel 2026: Informaziun publica

Ils 16 d'avrel 2026 ha l'informaziun publica liug a Danis.

Sur dils suandonts puncts vegnin nus ad informar:

100 dis en uffeci: Nus sco nova suprastanza essan uss varga treis meins en uffeci. Nus havein manegiau che quei seigi ina buna caschun da mirar anavos sin ils emprerms 100 dis.

Nova organisaziun: Plinavon informein nus davart il project «nova organisaziun communal». Vus haveis gia survegniu las emprerms novitads.

Analisa pil svilup dil liug:

In project ch'jeu hai iniziou ei ina analisa fundamentala pil svilup dil liug. Nus havein analisau exactamein la situaziun dalla vischnaunca da Breil/Brigels. Nus havein rimnau tut ils projects e las ideas ch'eiin gia avon maun. En in proxim pass vai uss per definir las finamiras strategicas per silsuenter saver priorisar ils projects e metter entuorn tals. Dapli davart quei project udis vus ils 16 d'avrel a Danis

Eventualmein savein nus era informar a Danis dapli davart las pendicularas ni sur dalla via da colligiazun. Era auters projects vegnan tematisai cuortamein.

Damondas eifer il cussegl

Fabian Flepp, cusseglier, damonda sche la piazza menader/ra da finanzas ei dada libra el preventiv 2026 ni sch'ina persuna hagi dau giu la piazza.

Roman Flepp, president communal, orientescha che Mila Jascur hagi abdicau sia piazza sco contabilista. Uss han ins scret ora da niev la piazza.

Luzi Pfister, cusseglier, damonda con lunsch che la vischnaunca seigi cun la planisaziun locala?

Roman Flepp, president communal, informescha che la vischnaunca hagi eligiù la nova planisadra dil spazi per quest project. Uss metta la nova planisadra ensemen in plan da termins pils proxims pass.

Patrick Albrecht, suppleant, fa attents ch'ei dat certas personas che dismettan miardas senza pagar tier ils sacs verds. Quei caschuna cuosts e dat lavur per dismetter alla vischnaunca.

Roman Flepp, president communal, menziunescha ch'el vegni a mirar quella problematica cun Fabian Bundi, cau dalla gruppa stradala.

Cussegliera Mengia Risch damonda, sche la suprastanza hagi l'intenziun dad engaschar ina persona supplementara ella partiziun finanzas.

Roman Flepp, president communal, explichescha ch'ei va uss en l'emprema lingia dad engaschar in menader/ra pil sectur da finanzas respectivamein per occupar la piazza libra.

Rolf Sgier, president dil cussegl, fa attents sin la problematica arisguard il parcar ad Andiastr.

Roman Flepp, president communal, orientescha ch'ins savess signalisar per parcar all'entschatta dil vitg.

Rolf Sgier, president dil cussegl, fa attents che la via naturala denter Andiastr e Pigniu hagi en ruosnas e damonda sche lavurs da remeduras seigien previdas sin quella via.

Patrick Albrecht, suppleant: Nus fagein las lavurs da remeduras nua ch'igl ei pusseivel. Tut ei buca pusseivel da metter en uorden, schiglioc peglian quellas lavurs mai ina fin.

Rolf Sgier, president dil cussegl, damonda co la repartiziun dils departaments funcziunescha.

Roman Flepp, president communal, explichescha che la nova repartiziun funcziunescha fetg bein eifer la suprastanza.

La seduta dil cussegl da vischnaunca ei allas 22.05 uras a fin.

Breil, ils 26 da mars 2026

Il president

Igl actuar

Rolf Sgier

Simon Collenberg